

I N F O R M A C I J A

o ostvarenim rezultatima u borbi protiv trgovine ljudima

1. Trgovina ljudima - globalne razmjere

Trgovina ljudima, posebno ženama i djecom je problem svjetskih razmjera, koji pogađa sve zemlje, bez obzira na društvene, političke ili ekonomske prilike koje vladaju u njima. To je višeslojan, kompleksan i dinamičan društveni fenomen kojeg karakteriše prikrivenost.

Na globalnom nivou prema podacima međunarodne organizacije Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal, u posljednjih 13 godina identifikovano je oko 225 000 žrtava trgovine ljudima. Od toga 50% su bile žene, 21% muškarci, dok su 29% bila djeca. Prema podacima Evropske komisije na nivou Evropske unije u periodu 2015-2016. godine registrovano je oko 20 532 žrtava trgovine ljudima, od čega su gotovo četvrtina (23%) djeca. Dominantan oblik eksploatacije je seksualna 65%, potom radna eksploatacija 15%, dok je u gotovo 20% slučajeva bilo riječi o drugim oblicima eksploatacije (trgovina radi prisilnih brakova, prisilnog prosjačenja, prisilnog kriminala itd).

Imajući u vidu da je Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 30. jul ustanovljen kao Svjetski dan borbe protiv trgovine ljudima, prilika je da se u susret ovom datumu predstavite rezultati koje Ministarstvo unutrašnjih poslova u saradnji sa drugim državnim organima i organizacijama civilnog društva ostvaruje na planu borbe protiv ovog globalno rasprostranjenog problema, od kojeg na žalost nije izuzeta ni jedna država svijeta, pa ni Crna Gora.

2. Trgovina ljudima - situacija u Crnoj Gori

Crna Gora je nakon tri godine stagniranja u Izvještaju State departmenta o trgovini ljudima za 2020 godinu, sklonjena sa liste zemalja pod nadzorom (tzv. „watch“ liste) i unapređena u grupu II u kojoj se nalazi najveći broj zemalja svijeta. Takođe, o napretku koji je na planu borbe protiv trgovine ljudima ostvaren govori se i u Radnom dokumentu o stanju u poglavljima 23 i 24 u Crnoj Gori (Non paper) Evropske komisije koji je

objavljen juna mjeseca 2020. godine, kojim je konstatovano da su u „borbi protiv trgovine ljudima”, rezultati dodatno konsolidovani u 2019. godini, što oslikava usmjereniji i još bolje koordinisani pristup otkrivanju krivičnih djela trgovine ljudima”. Takođe naglašeno je da je „osnažen institucionalni kapacitet za rješavanje pitanja trgovine ljudima, pod vođstvom multidisciplinarnog organa koji je pratio implementaciju strategije za borbu protiv trgovine ljudima”.

Rezultat toga je i činjenica da Crna Gora svoju nacionalnu politiku u borbi protiv trgovine ljudima upravo oslanja na onome što su i ključni ciljevi Evropske unije u borbi protiv ovog globalnog problema, a to su prevencija, krivično gonjenje počinitelja, zaštita žrtava i naravno partnerstvo kao neizostavne karike za uspjeh u borbi protiv jedne ovakve pojave koja u svojoj osnovi predstavlja grubo narušavanje osnovnih ljudskih prava i sloboda.

Crna Gora je veoma rano otpočela sa izgradnjom sistema suzbijanja trgovine ljudima i u tu svrhu ratifikovala najvažnije međunarodne dokumente na ovom planu: Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, Protokol za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, posebno ženama i djecom, Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom, Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima djeteta, Fakultativni protokol o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji, Konvenciju Savjeta Evrope o sprečavanju trgovine ljudima, Konvenciju Savjeta Evrope o suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), Međunarodnu konvenciju o eliminaciji svih oblika nasilja nad ženama (CEDAW).

Istovremeno, izvršena je potpuna reforma na svim poljima od značaja za borbu protiv ove negativne društvene pojave - na polju prevencije, identifikacije, zaštite žrtava, efikasnog krivičnog gonjenja, međunarodne saradnje i koordinacije i partnerstva sa civilnim i privatnim sektorom. Na ovaj način inkorporirani su najbolji međunarodni standardi i uspostavljen institucionalni i zakonodavni okvir borbe protiv trgovine ljudima baziran na multisektorskom pristupu i intezivnoj saradnji vladinog, nevladinog i privatnog sektora.

Srtaška orijentacija Crne Gore je djelovanje na bilateralnom i multilateralnom planu u borbi protiv trgovine ljudima i aktivno učestvovanje u radu svih međunarodnih organizacija i inicijativa koje su usmjerene na suzbijanje ovog oblika kriminala, o čemu govori broj potpisanih i ratifikovanih međunarodnih instrumenata.

2.1. Strateški odgovor na problem trgovine ljudima u Crnoj Gori

Za implementaciju nacionalne politike borbe protiv trgovine ljudima u Crnoj Gori su do sada donesena tri strateška dokumenta od kojih su dva u potpunosti implementirana (Strategija za borbu protiv trgovine ljudima 2003-2012. i 2012.-2018. god).

U februaru mjesecu 2019. godine usvojena je nova Strategija za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. godina kojom se težište stavlja na četiri ključne strateške oblasti: 1. Prevencija trgovine ljudima; 2. Zaštita žrtava trgovine ljudima; 3. Odgovor krivičnog pravosuđa/ krivično gonjenje; 4. Partnerstvo, koordinacija i međunarodna saradnja.

Strategija uzima u obzir sve značajnije međunarodne dokumente koji tretiraju ovu oblast, kao i izvještaje od strane relevantnih međunarodnih partnera koji pažljivo prate i analiziraju napore koje zemlje preduzimaju na planu borbe protiv trgovine ljudima i daju korisne preporuke u cilju njihovog unapređenja. Istovremeno, obezbijeđena je i funkcionalna veza sa usvojenim strategijama i planovima na nacionalnom nivou koji su od značaja za borbu protiv trgovine ljudima.

Realizacijom ciljeva Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. godine unaprijediće se efikasnost i funkcionalnost sistema prevencije, identifikacije, zaštite, pomoći i praćenja žrtava trgovine ljudima sa posebnim fokusom na djecu, kao i efikasnost istraga, krivičnog gonjenja i adekvatnog kažnjavanja u skladu sa krivičnim zakonodavstvom Crne Gore.

2.2. Institucionalni odgovor na problem trgovine ljudima

Institucije uključene u borbu protiv trgovine ljudima u Crnoj Gori su: Ministarstvo unutrašnjih poslova – Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima, Uprava policije, Državno tužilaštvo, Vrhovni sud, Ministarstvo pravde, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo kulture, Uprava za inspekcijske poslove i Institucija zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

U okviru Ministarstva unutrašnjih poslova, kao zasebna organizaciona jedinica funkcioniše Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima. U Odjeljenju se vrše poslovi koji se odnose na: predlaganje aktivnosti nadležnih tijela državne uprave, međunarodnih i nevladinih organizacija; uspostavljanje odnosa i ostvarivanje saradnje domaćih i međunarodnih subjekata u cilju stvaranja efikasnih mehanizama za borbu protiv trgovine ljudima; prezentovanje rezultata koji se ostvaruju na planu borbe protiv trgovine

ljudima u Crnoj Gori kroz učešće na raznim međunarodnim i domaćim skupovima; primjenu međunarodnih propisa, konvencija i sporazuma iz oblasti borbe protiv trgovine ljudima; pokretanje inicijativa za usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti i druge poslove iz djelokruga Odjeljenja.

Načelnik Odjeljenja za borbu protiv trgovine ljudima ujedno je i rukovodilac Koordinacionog tijela za praćenje implementacije strategije za borbu protiv trgovine ljudima 2019-2024. U sastav ovog radnog tijela su predstavnici 15 državnih institucija i jedne NVO.

Zadaci Koordinacionog tijela su da:

- prati sprovođenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima i pojedinačnih akcionih planova za njenu implementaciju;
- vrši monitoring, koordinaciju rada i unaprijeđuje aktivnosti nadležnih institucija u sprovođenju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima;
- predlaže mjere za usklađivanje zakonodavnog i administrativnog okvira u cilju unapređenja rezultata koji se postižu na ovom planu;
- radi na unapređenju saradnje sa privatnim sektorom u oblasti borbe protiv trgovine ljudima;
- utvrđuje rokove i dinamiku realizacije konkretnih ciljeva, mjera i aktivnosti;
- sačinjava pojedinačne akcione planove za realizaciju Strategije;
- izvještavanje Vlade Crne Gore najmanje jednom godišnje.

Uzimajući u obzir preporuke za Crnu Goru iz izvještaja State departmenta o trgovini ljudima u svijetu koji je objavljen juna mjeseca 2020. godine, MUP je pripremio Javni poziv za uključivanje u rad Koordinacionog tijela još jednog predstavnika NVO koja se bavi unapređenjem položaja romske i egipćanske populacije i ima iskustva u radu sa istima.

Odjeljenje je koordiniralo postupkom revidiranja Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovine ljudima iz 2013. godine, i očekuje se da će isti vrlo brzo biti potpisan od strane: Vrhovnog suda, Vrhovnog državnog tužilaštva, Ministarstvo zdravlja, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva prosvjete, Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije, JU Centra za podršku djeci i porodici Bijelo Polje, Crvenog krst Crne Gore i nevladinih organizacija: „Crnogorski ženski lobi“, „Sigurna ženska kuća“, „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja - Nikšić“, „Centar za bezbjednosna, sociološka i kriminološka istraživanja Crne Gore – Defendologija Centar Nikšić“ i „Institut za socijalnu i obrazovnu politiku.“

U okviru Uprave policije - Sektora kriminalističke policije formiran je Odsjek za suzbijanje trgovine ljudima, krijumčarenja i ilegalnih migracija. Nadležnosti Odsjeka sastoje se u obavljanju poslova na praćenju problematike i proučavanju kretanja

kriminaliteta i rasvjetljavanju krivičnih djela iz djelokruga trgovine ljudima i ilegalnih migracija, saradnji sa nadležnim tužilaštvom i drugim organima državne uprave. Na nivou svih Centara i Odjeljena bezbjednosti širom Crne Gore određeni su kontakt policajci koji su zaduženi za suzbijanje trgovine ljudima.

Za krivično gonjenje učinilaca krivičnog djela trgovine ljudima, nadležna su viša državna tužilaštva i Specijalno državno tužilaštvo kada je navedeno krivično djelo izvršeno na organizovan način. Državni tužioci, specijalni tužioci i rukovodioci navedenih tužilaštava izdavanjem obavezujućih naloga ili neposrednim rukovođenjem usmjeravaju radnje policije i drugih organa uprave u izviđaju, a policija i drugi državni organi dužni su da prije svake preduzete radnje, osim u slučaju hitnosti, obavijeste nadležnog državnog tužioca. Policija i drugi državni organi nadležni za otkrivanje krivičnih djela dužni su da postupe po zahtjevu nadležnog državnog tužioca.

U cilju postizanja boljeg bilansa ostvarenih rezultata u istraživanju i procesuiranju slučajeva trgovine ljudima Vrhovni državni tužilac i direktor Uprave policije Crne Gore formirali su decembra mjeseca 2018. godine Operativni tim za borbu protiv trgovine ljudima. Ovo tijelo se sastoji od predstavnika MUP-a, Uprave policije, Višeg državnog tužilaštva i Ministarstva pravde. Ključni zadaci pomenutog tima su:

- efikasnije procesuiranje slučajeva trgovine ljudima;
- koordinacija aktivnosti i usklađivanje rada sa ostalim učesnicima na suzbijanju trgovine ljudima;
- identifikacija žrtava trgovine ljudima u lancu trgovine ljudima i drugim krivičnim djelima koja se vrše od strane kriminalnih grupa;
- prikupljanje saznanja o finansijskim sredstvima stečenim trgovinom ljudima i drugim krivičnim djelima radi sprovođenja finansijskih istraga;
- ostvarivanje međunarodne saradnje putem neposrednog kontakta sa policijskim službama, posebno u zemljama u regionu, kao i sa drugim međunarodnim organizacijama, inicijativama i učešću u zajedničkim istražnim timovima

Vrhovni sud Crne Gore, kao najviša sudska instanca, ima za cilj da obezbijedi prioritetno rješavanje slučajeva trgovine ljudima stvaranjem uslova za efikasno pripremanje i vođenje glavnog pretresa, gonjenje i rješavanje predmeta u zakonski propisanom roku. Istovremeno, u okviru svoje nadležnosti fokusirano je na pružanje podrške svjedocima/oštećenim stranama - žrtvama trgovine ljudima od strane sudova niže instance, u skladu sa zakonom (Zakon o krivičnom postupku i Zakon o zaštiti svjedoka).

3. Prikaz statističkih podataka o krivičnom djelu trgovina ljudima

Ministarstvo unutrašnjih poslova preko Odjeljenja za borbu protiv trgovine ljudima, sublimira statističke podatke od strane policije, tužilaštva i suda o krivičnim djelima trgovina ljudima čl. 444 KZ CG i trgovina djecom radi usvojenja čl. 445 KZ CG.

Posljednjih godina Crna Gora je prepoznata kao zemlja porijekla, tranzita i destinacije za muškarce, žene i djecu koji su bili žrtve trgovine ljudima¹.

Prema podacima kojima raspolažemo u posljednjih 5 godina Uprava policije podnijela je ukupno pet krivičnih prijava, nadležno tužilaštvo podiglo je dvije optužnice, dok je pred nadležnim sudom donesena jedna pravosnažna osuđujuća presuda za izvršenje krivičnog djela trgovina ljudima.

Tabela broj 1: Broj krivičnih prijava, broj podignutih optužnica i broj donijetih presuda za krivično djelo trgovine ljudima iz člana 444 KZCG za period 01. 01. 2015. do 31.12.2019. godine.²

	BROJ KRIVIČNIH PRIJAVA	BROJ PODIGNUTIH OPTUŽNICA	BROJ PRESUDA
2015.	0	0	0
2016.	1	0	0
2017.	0	1	0
2018	2	0	0
2019	2	1	1
UKUPNO	5	2	1

Istovremeno, u istom periodu povećan je broj potencijalnih žrtava koje su identifikovane u riziku da postanu žrtve sklapanja nedozvoljenog braka i seksualne eksploatacije.

Podaci pokazuju da je u periodu od 2015. godine sprovedeno više istraga u pravcu dokazivanja KD Trgovina ljudima ali svi predmeti nijesu procesuirani kao djelo trgovine ljudima već su kvalifikovana i druga bliska krivična djela:

¹ Izvještaj o trgovini ljudima za Crnu Goru (State Department) , <https://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/countries/2018/282712.htm>

² Izvor: Interni podaci Odjeljenja za borbu protiv trgovine ljudima

- u 2015. godini je evidentirano četiri predmeta u vezi seksualne eksploatacije ali su predmeti kvalifikovani i procesuirani kroz KD Posredovanje u vršenju prostitucije iz čl. 210 KZ.
- u 2016. godini evidentirana su tri predmeta od kojih je jedan bio vezan za prosjačenje kao oblik eksploatacije, a dva predmeta su bila vezana za seksualnu eksploataciju. Od ukupno tri predmeta procesuiran je predmet vezan za prosjačenje kao oblik eksploatacije.
- u 2017. godini evidentirana su dva predmeta vezano za seksualnu eksploataciju i nije bilo realizovanih predmeta.
- u 2018. godini službenici Uprave policije podnijeli su dvije krivične prijave u odnosu na KD Trgovina ljudima iz čl. 444, a ukupno je identifikovano 11 žrtava.
- u 2019. godini pokrenuto je ukupno 11 predmeta za krivično djelo trgovina ljudima koji su u procesu rada. Uprava policije podnijela je dvije krivične prijave i jedan izvještaj o dopuni krivične prijave, protiv 3 lica, zbog postojanja osnovane sumnje da su izvršili KD trgovina ljudima (čl.444 KZ CG). Tužilaštvo je podiglo 1 optužnicu protiv 2 lica, dok su radu nadležnih sudova bila dva predmeta u vezi sa KD trgovina ljudima, od čega je u jednom predmetu donešena pravosnažna presuda – izrečena je do sada najstrožija kazna zatvora - jednom licu 17 godina zatvora, a drugom 15 godina zatvora.

4. Zaštita žrtava trgovine ljudima

Za zaštitu žrtava trgovine ljudima u Crnoj Gori dugi niz godina iz državnog budžeta opredjeljivala su se sva neophodna sredstva iz kojih se obezbjeđivalo nesmetano funkcionisanje Skloništa za žrtve trgovine ljudima, kao i pružanje svih vidova pomoći i zaštite žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima, prije svega zdravstvene, socijalne, psihološke, pravne, i sl, kao i zadovoljenje svih elementarnih potreba. Sredstva za isplatu honorara za angažovanje aktivistkinja NVO koja je u skloništu bila angažovana za pružanje asistencije žrtvama obezbjeđivala su se takođe iz budžeta koji je bio opredjeljen MUP/Odjeljenju za borbu protiv trgovine ljudima.

Od sredine 2019. godine usluga smještaja i zaštite žrtava svih oblika nasilja uključujući i žrtve trgovine ljudima prešla je u nadležnost resornog Ministarstva rada i socijalnog staranja, koje vrši upućivanje žrtava isključivo kod licenciranih pružaoca usluga. Krajem prethodne godine licencirano je specijalizovano sklonište za žrtve trgovine ljudima kojim rukovodi NVO „Institut za socijalnu i obrazovnu politiku“.

Pored specijalizovanog skloništa na listi licenciranih pružaoca usluga su: NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić“, NVO „Sigurna ženska kuća“, JU „Centar za podršku djeci i porodici u Bijelom Polju“, kao i JU „Dječji dom Mladost“ u Bijeloj za smještaj maloljetnih žrtava nasilja uključujući i žrtve trgovine ljudima.

Od početka 2020. godine u specijalizovanom skloništu za žrtve trgovine ljudima boravilo je 43 lica (28 lica muškog pola – 27 punoljetnih i jedno maloljetno, kao i 15 lica ženskog pola – 14 punoljetnih i jedno maloljetno). U ustanovi koja posjeduje licencu za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite – smještaj djece u prihvatilištu/skloništu, boravilo je 4 maloljetna lica (tri lica ženskog i jedno lice muškog pola).

4.1. Tim za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima

Vlada Crne Gore je prepoznala važnost standardizovanog i usklađenog odgovora na problem trgovine ljudima kao i činjenicu da se nijedna pojedinačna zainteresovana strana ne može efikasno boriti protiv trgovine ljudima bez sveobuhvatnog i koordinisanog odgovora. U skladu sa ovim kao rezultat su nastale standardne operativne procedure uz podršku Međunarodne organizacije za migracije.

Za sprovođenje ovih standardnih operativnih procedura Ministar unutrašnjih poslova je Rješenjem broj 01-050/19-4043/1 od 15.11. 2019. godine formirao Tim za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima, koji čine predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova (doktor medicine koji je ujedno i Predsjednik Tima, i samostalni savjetnik I kao sekretar Tima), Uprave policije (viši policijski inspektor) i Ministarstva rada i socijalnog staranja (psihološkinja Zavoda za socijanu i dječju zaštitu). Članovi Tima dostupni su 24 časa i obavezni izaći na teren u slučaju kada se pojavi potencijalna žrtva trgovine ljudima. Zadaci Tima su da:

- iskoordinira inicijalno upućivanje i zaštitu lica za koja se pretpostavlja da je žrtva trgovine ljudima;
- sprovede postupak formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima,
- ostvaruje komunikaciju i saradnju sa lokalnim partnerima,
- obilazi lokacije na kojima borave ranjive kategorije;
- o rezultatima svog rada kvartalno informiše Ministra unutrašnjih poslova.

U skladu sa preporukama iz izvještaja State Department o trgovini ljudima koji je za 2020. godinu objavljen u junu mjesecu, Ministarstvo unutrašnjih poslova je ponovo raspisalo Javni poziv za predlaganje predstavnika/ce nevladine organizacije za člana/cu Tima za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima (na prethodna dva Javna poziva u 2019. godini nije bilo prijavljenih predstavnika NVO). Postupak po ovom Javnom

pozivu je u toku i kao rezultat istog očekujemo da ćemo u sastav Tima uključiti i psihologa iz civilnog sektora.

I pored ovog, Tim je vrlo kratkom vremenskom periodu ostvario značajne rezultate. Od početka godine Tim za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima je od realizovao šest slučajeva, i to:

1) Slučaj „Tajvan”, u kojem je Tim sproveo postupak formalne identifikacije u odnosu na 40 lica od kojih je 37 dobilo status žrtve trgovine ljudima, oblika radne eksploatacije i to 25 lica muškog pola i 12 lica ženskog pola. Za tri lica Tim je donio odluku da nijesu žrtve trgovine ljudima. Među njima su dva lica ženskog i jedno lice muškog pola. U radu Tima je analiza još 40 lica koja su bila smještena u prihvatilištu za strance, a za koja se, budući da su pronađena u istom slučaju i u istim uslovima, pretpostavlja da su žrtve trgovine ljudima.

2) Slučaj „Pakistan”, Tim je sproveo postupak formalne identifikacije u odnosu na dva lica. Oba su dobila status žrtve trgovine ljudima, držanje u ropском položaju. Oba lica su muškog pola.

3) Slučaj „SS”, Tim je sproveo postupak formalne identifikacije u odnosu na jedno lice koje je dobilo status žrtve trgovine ljudima, oblika sklapanja nedozvoljenog braka. U pitanju je lice ženskog pola.

4) Tim je takođe sproveo postupak formalne identifikacije u odnosu na dva maloljetna lica (BB i ŠN) koja su dobila status žrtve trgovine ljudima i to jedno maloljetno lice ženskog pola – žrtva sklapanja nedozvoljenog braka, i jedno maloljetno lice muškog pola – žrtva prisilnog prosjačenja. MUP/Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima koordiniralo je postupkom povratka maloljetnih lica koja su identifikovana kao žrtve trgovine ljudima na teritoriji Kosova. Komunikacija se odvijala u skladu sa standardnim operativnim procedurama za transnacionalno upravljanje predmetima koje su uspostavljene za sprovođenje Protokola o saradnji koji je potpisan između Crne Gore i Kosova u oblasti borbe protiv trgovine ljudima. U skladu sa stručnom procjenom Centra za socijalni rad maloljetna lica su po povratku u Crnu Goru (maja 2020) smještena u instituciju licenciranu za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite za uslugu smještaja u prihvatilištu-skloništu.

5) Sledeći je slučaj („SM”) u kojem je Tim sproveo postupak formalne identifikacije u odnosu na jedno lice koje je dobilo status žrtve trgovine ljudima - maloljetno lice ženskog pola – žrtva sklapanja nedozvoljenog braka. MUP/Odjeljenje za borbu protiv trgovine ljudima koordiniralo je postupkom povratka u zemlju porijekla maloljetnog lica koje je identifikovano kao žrtva trgovine ljudima na teritoriji Crne Gore. Obezbeđena je komunikacija sa nadležnim institucijama u zemlji porijekla (Srbija), i

primopredaja je izvršena sredinom juna mjeseca o.g. uz poštovanje svih mjera koje data epidemiološka situacija zahtijeva.

6) Kao i slučaj u kojem je Tim sproveo postupak formalne identifikacije u odnosu na jedno lice koje je dobilo status žrtve trgovine ljudima – punoljetno lice ženskog pola - žrtva sklapanja nedozvoljenog braka.

Pored ovog, u postupku razmatranja Tima za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima su još tri slučaja:

- Slučaj „ST” u kojem je jedno maloljetno lice ženskog pola potencijalno žetva trgovine ljudima u svrhu nedozvoljenog braka;
- slučaj „BK” maloljetnog lica muškog pola - potencijalne žrtve trgovine ljudima u svrhu prosjačenja; kao i
- slučaj u kojem su predmet razmatranja Tima - 4 maloljetna lica za koja postoji sumnja da su žrtve trgovine ljudima u svrhu prinudnog rada i prosjačenja, kao i sklapanja nedozvoljenog braka.

O ovim slučajevima Tim će u skladu sa propisanom procedurom, u narednom periodu donijeti odgovarajuće odluke.

4.2. Standardne operative procedure za identifikaciju žrtava trgovine ljudima

Zbog nepostojanja mehanizma na osnovu kojeg bi se licu koje je oštećeno vršenjem krivičnog djela trgovina ljudima mogao dodijeliti status žrtve trgovine ljudima prije nego što se donese pravosnažna presuda broj identifikovanih žrtava trgovine ljudima isključivo se prikazivao prema pravosnažnim osuđujućim presudama (tabela br. 1).

Uzimajući u obzir da je krivično djelo iz člana 444 KZ CG veoma složeno i kompleksno za presuđivanje, da proces od inicijalne identifikacije osoba koje su potencijalne žrtve trgovine ljudima, pa do donošenja pravosnažne presude traje veoma dugo (u prosjeku dvije godine), postavljalo se pitanje kako obezbijediti dostupnost svih servisa pomoći i zaštite tom licu?

Ovo posebno imajući u vidu da su pojedini servisi pomoći, poput odobrenja privremenog boravka iz humanitarnih razloga (članovi 52,53,54,55 Zakona o strancima³, dostupni samo za žrtve trgovine ljudima.

U načelu, nije postojala procedura koja bi predviđjela tačne korake koje je neophodno obaviti kako bi se osobama koje su identifikovane kao potencijalne žrtve /oštećena lica formalno dodijelio status žrtve, prije donošenja pravosnažne presude.

³ Službeni list CG br. 12/2018.

Polazeći od svih ovih razloga, a istovremeno i od činjenice da pored toga što djelo trgovine ljudima može biti izvršeno i na organizovan način, i veoma teško dokazivo, ujedno predstavlja i najgrublje kršenje osnovnih ljudskih prava, a sve sa ciljem unaprijeđenja sistema formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima i nadogradnje sistema njihove zaštite, uz podršku Međunarodne organizacije za migracije urađene su pomenute Standardne operativne procedure (SOP) za identifikaciju žrtava trgovine ljudima.

Suština ovih SOP je da predstavnici relevantnih institucija i organizacija, pored poznavanja sopstvenih uloga i odgovornosti, kao ne manje važno, prepoznaju i razumiju sam postupak formalne identifikacije žrtava. Razumijevanje postupka identifikacije omogućava koordinaciju tokom uspostavljenih koraka upućivanja u skladu sa određenim operativnim postupcima.

SOP omogućavaju funkcionalnu komunikaciju i saradnju između već uspostavljenog mehanizma koji osigurava da svi relevantni subjekti imaju definisane neophodne korake za inicijalno upućivanje i formalno dodjeljivanje statusa žrtve trgovine ljudima, koji se bazira na principu poštovanja ljudskih prava bez obzira na tok krivičnog postupka.

Opšti cilj donošenja SOP za identifikaciju žrtava trgovine ljudima je:

- standardizovanje i sažimanje postupaka za formalno identifikovanje žrtava trgovine ljudima bez obzira na sudske postupke kojih bi trebalo da se pridržavaju sve relevantne institucije i organizacije;
- usklađenost sa međunarodno priznatim standardima ljudskih prava, kao i
- usklađenost sa relevantnim nacionalnim zakonima i procedurama.

Posebni cilj SOP je da svaki subjekt bude upoznat sa svojom ulogom i odgovornostima u postupku:

- inicijalnog upućivanja i evidencije;
- inicijalne pomoci, podrške i informisanja;
- procjene rizika i prvog razgovora;
- upućivanja na službe podrške; i
- formalne identifikacije.

Korisnici ovih standardnih operativnih postupaka mogu biti predstavnici svih vladinih i nevladinih organizacija, uključujući osoblje skloništa, policijske službenike, tužioce, imigracione službenike, službenike centara za socijalni rad, zdravstvenih i obrazovnih institucija i dr.

Usvajanje SOP treba da doprinese formalizaciji postupanja relevantnih institucija i organizacija odgovornih za borbu protiv trgovine ljudima u Crnoj Gori, čime će se dodatno ojačati njihove efikasnosti u otkrivanju i zaštiti žrtava trgovine ljudima.

Imajući u vidu da su ove SOP za identifikaciju žrtava trgovine ljudima izrađene uz podršku Međunarodne organizacije za migracije, kao i uzimajući u obzir preporuke: iz izvještaja međunarodnih partnera koji prate napore koji se postižu na planu borbe protiv trgovine (Specijalna predstavnica UN za trgovinu ljudima, posebno ženama i djecom, Evropska komisija, Grupa eksperata Savjeta Evrope GRETA, Izvještaj State departmenta o trgovini ljudima) - o potrebi da SOP imaju obavezujući karakter, predlažemo da Vlada donese sljedeće:

ZAKLJUČKE

1. Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj ____2020. godine, usvojila Informaciju o ostvarenim rezultatima u borbi protiv trgovine ljudima;
2. Zadužuje se Ministar unutrašnjih poslova da donese odgovarajući akt kojim će se formalizovati Standardne operativne procedure za identifikaciju žrtva trgovine ljudima.